

Catalogus disert.

1. Jo. Aug. Ernesti

1. de fide historica.
2. de difficultatibus Novi T. recte inter-pretandi.
3. de templo Herodis M.
4. de vanitate philosophantium etc.
5. de vestigiis lingua hebraica in lingua graeca.
6. de theologia historica & dogmatica coniungenda necessitate.
7. de libertate iudicandi in causa religionis.
8. de doni linguarum natura ad illustr. 1 Cor. XIII.
9. de avaxepastawbee coelestium et ter-
restrium ad Ep. I. 10.

2. D. J. S. Romler

10. de liberali doctoris S. I. provincia
11. de J. P. Bruner
11. de quo Christus imago dei inveniibilis, ad 1 Cor. II. 4. 1 Cor. I. 18. Hebr. I. 3.
12. spiritus apostolorum Jesu & magister agens mandata ad 1 Cor. XII. 8-11
13. de quo Christus, quam in sententiam ois, et dici legislator novus potest.

3. J. H. Heibitz

14. de iis qui primitias spiritus acceperunt ad Rom. VIII. 27.
15. explicatio capituli Ab. Paul. ep. ad Rom. ad Rom. var. Baumgarten.
16. de vixit rixit ab hominibus in sua vita non obtinenda.
17. obs. ad illustrationem M. T. ex pro-
fuit

4. J. G. G. G. G.

18. de vero usu atque abusa rationis hu-
manae in rebus divinis.

7. D. Gott. Leib.

19. de doni linguarum indole
20. de filio hominis
21. sententia iudeorum de messia &
de loro epus regno.
8. Franc. Volkmar Reinhard
22. utrum ad aedificium de miraculis requi-
ratur inivisa naturae accurata cognitio
9. Ernst. P. Merxdoeff
23. de amen liturgico.
24. iudicium de nonnullis dubitationibus
contra rel. Christ.

10. J. Benj. Koppe

25. quid sit & auctoritas quo scripturae et qui
et interpretor 2 The. II. 2-10.

11. J. L. C. Loeber

26. vindicta iudicia divina in morte trauis
ad Act. I. 1-11.

12. F. Andr. Stroth.

27. de vera lexione 1 Joh. II. 3.

13. D. C. G. Pittmann

28. de quo deus in servator in ev. Joannis de
monstratur.

14. D. C. G. Robert.

29. causa belli formaliter adorsur lana-
nari gerit. Tacunt multa

15. C. D. Beck.

30. specimen historiae bibliothecarum alexon.
donarum.

16. C. L. Gerling

31. doctrina de summa atque altera de se
Christi divinitate.

Johann.
N. 129.
2.

22. 23

VTRVM
AD IVDICIUM DE MIRACVLIS
REQUIRATVR VNIVERSAE NATVRAE
ACCVRATA COGNITIO

DISPVTATIO PHILOSOPHICA
QVAM
PRAESIDE
FRANCISCO VOLKMAR
REINHARD

AA. MAG. THEOL. BACCAL. ET ORD. PHIL. VITEB.
ADIVNCTO ORDINAR.

AD D. XXX. SEPTEMBR. A. C. ~~18~~1879

PUBLICE DEFENDET
FRANCISCVS IACOBVS THEODORVS
MEYER

LVBECENSIS, THEOL. CVLTOR.

VITEBERGAE,
EXCVDIT ADAMVS CHRISTIANVS CHARISIVS.

22

ATVM

AD IUDICIUM DE M. FRACILLIS
DE UNIVERSITATE M. FRACILLIS
ACQUISITIONE M. FRACILLIS

FRANCISCO VOLKMAR
KINNHARD

AMMUNITIONE M. FRACILLIS
FRANCISCO VOLKMAR

FRANCISCO VOLKMAR
KINNHARD

V I R O

AMPLISSIMO IVRECONSULTISSIMO DOCTISSIMO
I O H A N N E C A S P A R
L I N D E N B E R G

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI CELEBERRIMO ET
STIPENDII SCHABELLIANI EPHORO

ET

V I R O

SVMME REVERENDO DOCTISSIMO
AMPLISSIMO
H E N R I C O V O N D E R H E V D E

AD AEDEM MARIAE PASTORI OPTIME
MERITO

PATRONO INPRIMIS DEVENERANDO

NEC NON

V I R O

AMPLISSIMO ET CONSULTISSIMO
F R A N C I S C O B E R N H A R D O
R O D D E

REIPUBLICAE LVBESENSIS SENATORI PRIMARIO
ET STIPENDII SCHABELLIANI EPHORO

A 2

VIRIS
QUORVM ET MVNIFICENTIAE
ET
CONSILII ATQVE AVCTORITATI

PLVRIMVM DEBEO

PH ET GRATI ANIMI SIGNIFICANDI

CAVSSA

FRANCISCVS IACOBVS THEODORVS
MEYER.

VTRVM AD IVDICIVM DE MIRACVLIS
REQVIRATVR VNIVERSAE NATVRAE
ACCVRATA COGNITIO

Ex quo tempore paullo diligentius quaerere coepi, quid sit de veritate Christianae religionis iudicandum, ac tribuendum argumentis iis, quae vulgo solent proferri; etsi videbam, maximam vim eorum disputationem habere, qui rebus a Domino gestis vantur, quas miracula appellat vulgaris consuetudo: semper tamen aliqua ex parte laborare mihi visa est haec ceteroquin amplissima argumentatio. Ego enim sic existimabam, si sint eae res, quas Iesum gessisse accepimus, vera miracula, satis defensam esse religionem, quoni-

am miraculum quoduis sit aliqua Dei ipſius, Ieſum commen-
dantis generi humano, vox: ſed illa ipſa diſputatio, quid ſit
miraculum, et quomodo poſſit ab euentis iis diſtingui, quae
naturae vi debentur, tam ambigua mihi ſemper viſa eſt, vt
non ſatis intelligerem, quid iis reſpondendum ſit, qui euen-
tus illos mirabiles a viribus naturae occultis repetant, negent-
que, poſſe nos, quid natura efficere poſſit, ſatis definire.
Nec inueni adhuc, qui hunc ſcrupulum ex animo proſus
euelleret; nam quae vulgo hac de re diſputantur, ea, vehe-
menter vereor, vt rem conficiant. Moleſtior autem iſ ſcu-
pulus nuper mihi fuit, animumque vehementius uſſit, cum
apud commilitones eſſet ea de re diſputandum in ſchola, ac
demonſtrandum, quam vim habeat tritum illud a miraculis Do-
mini ductum pro religionis Chriſtianae veritate argumentum.
Cum igitur denovo quaerere coepiſſem de re, quam antea ſae-
pius conſideraſſem, et inueniſſem nonnulla, in quibus animus
ſenſim conqueſceret: decreui, opportunitatem ſcribendi na-
ctus, quaedam de hoc argumento diſſerere. Fuerunt autem
duo, quae me mouerent, vt hoc conſilium caperem. Ac
primo quidem, eſſi ſumma ingenia hunc de miraculis locum
perpurgarunt, vt nuper demum S. R. LESS ^{a)}) et FARMER,
Anglus, Vir Cel. ^{b)}); hoc ipſum tamen, de quo nunc maxi-
me

a) In libro praefantiffimo: *Wahrheit der chriſtlichen Religion*. Götting.
1776.

b) Librum Farmeri conuertit *Bamberger*, Vir Cel. Inſcribitur autem: *Ab-
handlung über die Wunderwerke*. Berl. 1777.

me quaerimus, vtrum omnino possimus iudicare, aliquem euentum proficisci a vi diuina, nec effici viribus naturae, nondum ita expositum est, vt disputatione non amplius indigeat. Deinde solet fere nostris temporibus hoc, a miraculis Domini ductum, argumentum contemni non modo ab his, qui, si fieri posset, omnem delerent religionem Christianam; verum etiam ab eius patronis. Ita enim passim differitur in libris vernaculis, iis praesertim, qui iudicia de libris nouis continent, vt natiua religionis Christianae praestantia, in praecipis morum maxime conspicua, laudetur vnice tanquam signum certissimum diuinae originis; miracula, de quibus anceps et obscura disputatio fit, negligantur. Quae opinio vel propterea repudianda est, quod satis constat, Dominum ipsum omnia tribuisse rebus a se gestis, et auctoritatem suam omnem miraculis firmasse. Quamquam enim saepius exponit singularem doctrinae suae praestantiam, illud tamen, de quo maxime dubitabant Iudaei, vtrum a Deo proficiscantur ipsius placita, miraculis demonstrat. Qua in re apostolos Dominum imitatos esse, quis nescit ^{e)}? Arcem igitur religionis Christianae defendere videntur, qui hoc argumentum illustrant et vindicant. Putauimus itaque, nos non omnem operam perdituros esse, si difficultatem aliquam, qua premitur haec argumentatio, vel tollamus ipsi, vel, si id fieri non possit per imbecillitatem ingenii, doctiorum studia prouocemus,

A 4

mus,

e) Bene hac de re agit *Farmer*, in libro, quem supra laudauimus pag. 320. 199.

mus, vt haec nostra emendent, et rem omnem accuratius persequantur. Erit autem hic libellus ita descriptus, vt primo quidem ostendamus, *quomodo disputare soleant, qui negent, posse nos, quid sit miraculum, iudicare, vt appareat, quid sit, de quo quaeratur; deinde notionem miraculi copiosius illustrabimus, ne nominis ambiguitas quaerentes in errorem inducat; docebimus porro, defini ab hominibus posse, qui euentus sint miracula, ac temere postulari ab iis, qui de prodigiis iudicare velint, omnium rerum legumque naturae absolutam cognitionem; demonstrabimus denique, si vel maxime, quid sit miraculum, dicere non possemus, firmum tamen esse, quod ab iis ducatur pro auctoritate hominum, diuinitus missorum, argumentum.*

Solent igitur ii, quibus suspecta videtur haec argumentatio, negare, posse nos, quid sit miraculum, iudicare. Etenim cum non ea mirabilia putanda sint, quae natura efficiat, sed prodigium quoduis proficisci debeat ab ipsius Dei vi, qui oratores suos publice commendat diuinis operibus, et auctoritatem ipsis conciliet: neminem profecto, arbitrantur, definire posse, qui euentus diuini habendi sint, quae naturae viribus producantur, nisi qui stulta arrogantia tumens, animi humani imbecillitatem obliuiscatur. Nam natura cum tam late pateat, vt cogitando complecti eam et assequi nemo possit, quis dixerit, quid ab ea productum sit, nec ne? Multa nos latere, aiunt, multas vires naturae subducere sese contemplantium industriae. Crescere fere quotidie rerum naturalium cognitionem

tionem; quae olim mirabilia visa sint, et ipsius Dei efficaciae tribuenda; ea, quomodo natura efficiat, nunc non ignorari. Spem esse, fore, vt, quid natura possit, indies rectius perspicatur, et virorum doctorum laboribus augeatur haec utilissima rerum, quas mundus complectatur, cognitio. Iam quis affirmare ausit, ea, quae nos diuina vi effecta putemus, etiam posterorum iudicio miracula fore? Quis non potius speret, imo optet, vt posteris id contingat, quod nobis contigerit? Nos ridere veterum superstitionem, quae prodigia procurauerit, et supplicationem omnibus Deis indixerit, cum nuntiatum esset, sanguine pluuisse, bonem esse locutum, stagnum cruentum esse visum^{d)}. Indignari nos, cum legamus, quot miraculis olim deceperit maiores nostros monachorum astutia, qui, quo magis crederentur ficta prodigia a simplicibus et religiosis hominibus, eo plura finxerint. Iam quis negauerit, aiunt, posteros forsitan eodem modo miraturos aliquando nostram credulitatem, qui miracula habuerimus euentus, naturae viribus effectos. Cum igitur nemo arrogare sibi possit hoc, se nosse leges naturae omnes, cognitias habere rerum omnium vires, perspicere denique infinitam propemodum mundi compagem: consequi existimant, vt nec dicere quisquam possit, quos euentus natura gignat, quos vis diuina efficiat. Si itaque miracula aliquam vim habere debeant ad demonstrandam hominis, cuiuscumque demum, au-

d) Vid. *Liuius* l. XXIV. c. 10.

toritatem diuinam: Deum ipsum, qui solus hanc rerum vni-
 uersitatem nouerit totam, nouo debere miraculo declarare,
 qui euentus sint a se effecti, ac vires naturae superent. Sed
 cum nouum quoduis miraculum sit, eandem ob causam, de-
 nuo firmandum alio, nec possit miraculorum cogitari infinita
 series: effici putant hoc, vt Deus aut nunquam possit mira-
 cula edere, aut, si semel edat, nunquam edendi finem fa-
 cere. Iam cum *hoc* manifeste falsum sit, *illud* sumendum
 censent. Vnde sponte consequitur, miracula non esse signa
 agentis Dei, et oratores commendantis suos, certe argu-
 mento, a miraculis ducto, non moueri eos, qui, cum omni-
 bus in rebus temeritas in assentiendo turpis sit, maxime in
 hac causa, tam obscura, vereantur, ne temere vel falsae rei,
 vel non satis cognitae assentiantur.

Tollunt profecto, qui sic disputant, miraculorum vim
 omnem, quae tum demum sunt manifesta oratoris diuini, ad
 homines missi, commendatio, cum liquido constat, ea pro-
 ficisci a Deo: quod a nobis si iudicari non potest, nec mira-
 cula nos mouere debent. Concedunt quidem, qui sic mira-
 culis vim probandi omnem eripiunt, posse Deum, si ipsi ita
 videatur, mirabili modo agere: vnde iam non de eo dispu-
 tandum est, *utrum omnino esse possint miracula*; qui locus
 etiam ab aliis occupatus est, ac pertractatus egregie. Sed de
 eo dubitant: *utrum velit Deus, ac propter hominum imbe-*
cillitatem possit prodigia edere, quibus propterea nihil effici
videatur, quod spectantibus nunquam fatis constet, qui esse
 ctus

Etus naturae vires superent. Ut igitur pateat, quid tribuendum sit huic disputationi, ante omnia videtur perspicue docendum, quam vim ii, qui miraculis aliquid tribuunt, huic nomini non tam subiiciant, quam, si caute philosophari velint, subiicere debeant. Ancipitem enim et obscuram hanc omnem de miraculis quaestionem fecit philosophorum in definiendo inconstantia ac temeritas: solet enim fere quisque aliam vocabulo vim tribuere, ac deinde suo modo, quid inde fluat, docere; qua in re inprimis molestum est hoc, quod plurimi fere aberrarunt prorsus ab ea potestate, quam ii ipsi, qui miracula ediderunt, nomini subiecere. Neglecto enim usu, qui apud veteres dominatur, temere excogitarunt notiones, placitis suis reliquis accommodatas quidem illas, sed abhorrentes a consuetudine veterum. Ne igitur eadem ambiguitate laboret et nostra disputation, paullo altius videtur repetenda, et explicanda distincte miraculi notio. Qua in re ita versabimur, vt primo, quid sit miraculum, et esse debeat, *ex ipsa mundi natura et attributis diuinis eliciamus*; deinde videamus, *vt rum notio, quam inuenerimus, ea sit, quae usu linguae firmetur.*

Ac primo quidem manifestum est, hanc rerum vniuersitatem et omnes mundi partes ita esse a summo opifice constitutas ab initio, et omni tempore administrari, vt connexa inter se omnia et apta sint, ac legibus quibusdam perpetuis, tamquam vinculis, conrineantur. Quis enim est, qui nesciat caeli certos motus, astrarum aequabiles impetus, et anni-

uersarias conuerfiones? quis ignorat temporum ftatas viciffi-
 tudines, telluris in ferendis frugibus benignam vbertatem,
 corporum omnium ad certas leges peractos motus? quis de-
 nique tam rudis eft, quin fentiat, corporum fingulorum
 coagmentationem, incrementa, diffolutionem habere certum
 ordinem ac modum; omnem vero materiam, e qua concretus
 fit atque compositus hic terrarum orbis, tam fapienter diuidi,
 vt vetuftiora et aetate detrita corpora plantarum, arborum,
 animalium fenfim intereant ac diffoluantur, e quorum inte-
 ritu et quafti ruinis exiftat noua laetiorque progenies, noua
 pulcritudine nouisque viribus excellens: atque haec omnia
 fieri ad normam ftatam, quam nunquam migrét natura? Nec
 animaduertitur tantum haec apta et ad fempiternas leges ex-
 acta rerum omnium confenfio in ea mundi parte, quae *cor-
 porum* innumerabili varietate conftat: fed *mentes* etiam ha-
 bent fuas leges, quibus iunguntur corporibus, ad quas fenti-
 unt, iudicant, voluptatem percipiunt, doloribus cruciantur.
 Ac beftiarum quidem varia genera ita condita funt, vt res ex-
 tra fe pofitas, fuo quodque modo, percipiant, noxia fugiant,
 pafum varie, adhibitis etiam artibus quibusdam, quaerant,
 prolis curam agant, et in his omnibus ordinem modumque
 certum, a natura praefcriptum, fequantur. Eosdem fere im-
 petus etiam humano generi natura tribuit, hominumque cor-
 pora conformauit ad leges certas, e quibus pendet conferua-
 tio generis ac propagatio. Sed fapientiffime finxit prouidus
 mundi auctor eam hominis partem, qua reliquis animantibus
 praeflat,

praestat, mentem et animum. Neque enim ita erramus incerti, ac vagamur, vt, ad quascumque opiniones temere delati fuerimus, ad eas, tamquam scopulos, adhaerescamus: sed sequimur etiam in cogitando, iudicando, deliberando, cernenda denique et indaganda veritate aliquam normam, omnibus communem: vnde nec appetere, optare, decernere animus potest temere, sed sequitur notiones suas et quaedam momenta. Hinc fit, vt incertam et errores fugiamus, verum sectemur ac probemus; hinc nec temere assentimur, sed omnis assensio efficitur argumentis, cum animus claris veri notis mouetur ac tangitur. Hunc ordinem, hanc aptam rerum omnium contentionem, sapientissime constitutam, nec opifex ipse turbat; quae si tolleretur saepius ac peruerteretur, non modo periret admirabilis mundi pulcritudo, sed eriperetur etiam mentibus omnibus, maxime ingenuis, ea regula, quam in cognoscendo et appetendo vnice sequuntur, et, qua sublata, omnis euanesceret veri cognitio, interiret omnis felicitas *).

Iam etsi haec mundi compages, eiusque incomparabilis pulcritudo satis manifeste loquuntur, esse Deum, qui haec

B 3

omaja

- *) Qualis consequeretur rerum omnium perturbatio, si saepius violarentur leges eae, quibus cursus, quem dicunt, naturae constitutus est, disci potest e fabulis poetarum, imprimis eorum, qui rebus humanis immiscent geniorum praestigias, et *Sylpharum, Gnomarumque*, quos excogitauit recentior aetas, male sedulam industriam. Talia sunt, vt iam alios scriptores mittam, monstra, quae Shakspearus passim fingit, veluti in fabula, quae inscribitur: *Sommernachtsstraum*.

omnia constituerit et regat, et qui sit ab hominibus colendus: probabile tamen est, eundem generis humani opificem ac patrem hominibus, quos tot ac tantis beneficiis auxerit, clarius innotescere velle; praesertim cum id flagitare videatur generis humani conditio. Sed si vult Deus vberius docere genus humanum, earumque rerum cognitione augere, quas non potest per indolem mundi patefacere: non nisi duo sunt, quibus id effici possit, modi. Ac primo quidem Deus *singulari quadam vi rerum et consiliorum*, quae nosse debet genus humanum, *notiones efficere potest in singulorum hominum animis*, et neglectis legibus iis, ad quas vulgo solent homines cognoscere, iudicare, credere, noua quadam et extraordinaria ratione eos erudire. Sed quis non videt, oriri, si hanc viam sequatur Deus, ingentem rerum omnium perturbationem; abrogari, ad quas nostram cognitionem exigere soleamus, regulas veri, incertasque fieri; aperiri ludibriis phantasiae et insanorum hominum somniis fenestram; obtrudi denique, etiam inuitis, eam scientiam, quam Deus suppeditet, et assensum omnem vi extorqueri. Sequenda igitur erit altera via. Rerum enim, de quibus certius fieri vult Deus genus humanum, notiones, sufficit, si vi quadam Dei *singulari producantur in animis paucorum, quibus Deus tanquam oratoribus ad reliquos utatur*. In hoc enim quam inest aliquis a statis legibus discessus, earum tamen, cum raro fiat et in paucissimis, nec constantiam tollit, nec utilitatem minuit. Nam ne apud reliquos homines hae leges

ges

leges mutantur, vel impostorum fraudibus pateat genus humanum: debet Deus, quos oratores suos constituere vult atque interpretes, eos manifestis signis ac documentis ita commendare hominibus reliquis, ut luculenter pateat, fidem ipsis habendam esse. Nam cum istae leges, quas menti humanae scripsit ipse Deus, hoc imprimis praecipiant, nihil temere credendum, nulli rei assentiendum esse, nisi quae habeat illustres veri notas: in hac profecto causa, iure quisque suo, luculenta argumenta postulare potest: verendum enim est, ne temere assentientes aut impia fraude, aut anili superstitione obligentur. Nec sufficit sola *doctrinae praestantia*; nam cum *noua* proponere debeant oratores diuini, quorum non possit ex huius mundi contemplatione ratio reddi: sola placitorum praestantia probat quidem nouae doctrinae, utilitatem, originem diuinam non probat. Si vero ea etiam proponantur ab his doctoribus, quae assequi non possit humana mens, et incredibilia videantur: quis tandem, etiam si utilissima fuerit noua doctrina, fidem ei habuerit, nisi sit singulari modo a Deo commendata, firmataque ipsius luculento testimonio? Igitur facile intelligitur, Deum, nisi per mundum, patefacere seculo humano generi aut profus non posse; aut si possit, fieri debere a legibus naturae aliquem discessum, quo declaretur, harum legum auctorem ipsum efficacem esse. Iam cum ista aberratio fieri non possit, ut supra vidimus, ab iis legibus, quae *omnis cognitionis humanae originem per sensus et iudicandi vim* definiunt ac regunt: in eo enim insister non ex-

ceptio

-100

ceptio quaedam, sed ingens legum grauiſſimarum perturbatio, quae ipſum arbitrium humanum tolleret: ſequitur, vt ab iis legibus diſcedendum ſit, quibus mundi pars ea, quae *corporibus* conſtat, continetur. Nam quae ſic oriuntur mutationes, cum manifeſtae ſunt, cadunt enim ſub ſenſum, nec vim inferunt ſpectantium arbitrio; tum auctoritatem eorum, quorum cauſa ſiunt, ſatis confirmant. Hinc intelligitur, quae ſit miraculi vera vis et natura; cernitur enim in *exceptione earum legum naturae, quibus corpora reguntur, ad firmandam alicuius oratoris diuini auctoritatem facta.* Sed haec notio quoniam nondum exprimit *omnem* miraculi naturam: pergendum eſt in explicandis iis, quae in eſſe debent in pro digio quouis, ſi doctori, diuinitus miſſo, prodeſſe debeat.

Cum igitur munus eorum, qui ad erudiendum genus humanum a Deo designati ſunt, late pateat, et grauiſſimum ſit: debet proſecto iis argumentis muniri eorum auctoritas, quae ſint *omnibus* hominibus accommodata, et ab *omnibus* intelligi poſſint. Et cum, vt haecenus docuimus, illa documenta, quibus commendantur oratores diuini, ſint exceptiones legum naturae, ſenſibus ſubiectae: haec debent ita comparatae eſſe, vt iudicari ſatis ab omnibus poſſint, nec requiratur ſpectantium acumen aliquod vel ingens eruditio. Nam et doctis, multoque uſu ſubactis, et rudibus atque imperitis conſulendum eſt in hac cauſa, cum interſit proſecto omnium, ſcire, vtrum decretis eius, qui diuinitus conceſſum generis humani doctorem ſe iactitet, tribuendum aliquid ſit, nec ne. Ex hiſ

con-

consequitur primo quidem hoc, vt miracula quaeuis fieri debeant *in rebus manifestis*, ac discedere ab iis naturae legibus, quae omnibus hominibus satis cognitae sint atque perspectae. Sic enim cum excitandi sunt hominum omnium animi, oculique conuertendi ad vatem diuinitus missum; tum efficiendum hoc est, vt iudicare de eius fide, quicumque voluerint, satis tuto possint. Vnde nec fugere debet explorantium conspectum diuinus interpres, sed prodigia a Deo publice petere, quae sint fraudis malarumque artium suspicionis expertia; vt iis, apud quos talia fiunt, oculis tantum ac sensibus opus sit, ad rem omnem accurate percipiendam. Deinde etiam hoc facile efficitur, *nullis adminiculis, remediis, artibus, machinationibus vti debere in producendis his mutationibus* oratorem diuinum, quae videri possint aliquam ad gignendum miraculum habere vim. Sic enim iis, qui iudicare volunt, imperitioribus certe, eripitur iudicandi potestas, et suspecta fiunt omnia, cum non satis intelligi possit, vtrum, quae producantur, sint remediorum cuidam vi occultae tribuenda et edentis artificio, an efficaciae Dei. Vtatur itaque diuinus orator, si quibus velit, iis remediis, quorum vis omnis sit satis perspecta, vt appareat, non adminiculis deberi euentum, sed commendanti legatum suum Deo. Iam accuratius, quid sit miraculum, intelligi potest; positum enim est *in exceptione manifestarum legum naturae sensibus subiectae, quae inusu oratoris diuini sit manifeste ad docendam huius auctoritatem.*

C

Sed

Sed sunt profecto ambigua haec signa et documenta omnia, si sint forsitan *mentes et naturae aliae, inimicae Deo*, quarum arbitrio ac vi possint mutari leges eae, quibus regitur huius mundi compages in sensus incurrens. Etenim cum nesciamus, quanta sit istarum mentium vis, et quos fines habeat: ne ipsa quidem prodigii *magnitudo* satis declarat originem eius diuinam. Nec potest in ea re iudicium nostrum regere oratoris, qui prodigia edit, *doctrina*; nam haec ipsa, qualis sit, e miraculis iudicandum est, nec, cum auctoritatem suam omnem a prodigiis accipiat, potest regula esse, ad quam horum natura examinetur, praesertim si forte placita contineat sublimiora et obscura, quae non satis assequatur mentis humanae imbecillitas. Et si enim *facilius* creditur, eum esse interpretem diuinum, qui doctrinam proponat, menti humanae accommodatam, ac Deo dignam: tamen, cum illud ipsum, quid sit humanae menti consentaneum, ac Deo dignum, sit dubitationibus obnoxium, nec ab omnibus eodem modo iudicetur, doctrina non potest norma esse, ad quam miracula exigantur. *f*) Manifeste igitur orbem in demonstrando petunt, qui miracula iudicant ex indole doctrinae, huius originem diuinam ex illis probant. Efficitur itaque, ut Deus miraculis aut profus non possit oratorum suorum auctoritatem

f) Aliter iudicandum esse, si iam adsit miraculis diuinis firmata religio, facile intelligitur. Haec enim potest, si noui existant prodigiorum auctores, quoniam Deus secum non pugnat, norma esse, quam in iudicandis horum miraculis sequamur.

tem stabilire; aut si velit his documentis uti, non debeat permittere, ut, quas ipse scripserit et sanctissime conseruet, naturae leges, eas, ipso inuito, possit violare mens alia quaecumque demum. Quaeuis itaque exceptio legum naturae Deum auctorem habet, et ab eo repetenda est; unde ad demonstrandam alicuius interpretis diuini auctoritatem iam sufficit, si liquido possit ostendi, eum miracula edidisse.^{g)} Ex his omnibus intelligitur, quam in re posita sit miraculorum vera natura, et quomodo sit perfecta definitione declaranda; videntur enim *eventus esse, sensibus subiecti, quorum indoles cernatur in quadam exceptione legum naturae vulgo notarum, eo consilio a Deo effecti, ut muniret interpretum suorum apud homines auctoritatem.*

Quae haecenus de vera miraculorum indole disputauimus, ac demonstrauimus ex ipsa rerum natura: ea mirifice confirmantur usu, qui dominatur apud veteres, et eos ipsos, qui prodigia edidisse perhibentur. Quicquid enim cum apud scriptores humanos, tum in libris sacris hac de re occurrit, ad hoc redit, miracula esse euentus, sub sensum cadentes, et abhorrentes a legibus naturae iis, quae vulgo notae sint. Unde etiam nomina ipsa solent vim habere, quae eo pertineat. Possemus ad ornandam hanc causam facile congerere ingentem locorum farraginem, nisi res esset in promptu. Igitur

C 2

pauca

g) Eriam libros sacros hac de re ita praecipere, latius docet *Farmer* in libro quem iam aliquoties excitauimus, pag. 317. seqq.

pauca tantum delibabimus. Atque Hebraei quidem vulgo vtuntur in hac caussa vocabulo **תוה**, quod omnino quidem *signum quoduis* notat. Sic **תוה תוה** passim sunt astra, ^{h)} quia agricolis, nautis, aliis signo sunt: vti et Graeci scriptores nomine **σήμα** sic vtuntur: *Aratus* quidem de astris eodem modo:

αὐτὸς γὰρ τῶν σήματ' ἐν ἕρανθ' ἐσήριξεν.

Sed deinde ad *prodigia* transfertur Hebraicum **תוה**, quae hoc nomine non possent appellari, nisi sensibus subiecta, et hominibus documento essent, aliquid proficisci a Deo. Hinc in libris sacris centies de euentis mirabilibus dicitur; vt de miraculis a Mose in Aegypto editis, ⁱ⁾ quae abhorrebant profecto a legibus naturae, et sub sensum cadebant omnia. Atque eodem profus modo etiam in Corano legitur nomen simile **سِيمَة**. ^{k)} Etiam Graeci eam translationem amant in nominibus **σήμα** et **σημαῖον**. Homerus quidem de portento, omnium oculos in se conuertente: ^{l)}

Εὐθ' ἰφάνη μέγας σήμα —

Et Plato aliquo loco ^{m)} negat, *Deum decipere homines*,
ἔτε κατὰ Φαντασίας, ἔτε κατὰ λόγους, ἔτε κατὰ σημάτων
 πομπ.

h) *Genes.* I. 14.

i) *Exod.* IV. 8. VII. 3. cet.

k) Veluti *Sur.* II. 72. XXVI. 4. XXIX. 50. et alibi saepe. Ad manus autem mihi est editio *Marraccii*.

l) *Il.* I. II. v. 308.

m) *De Republ.* I. II. pag. 607. ed. Fic.

τομποις — Quem vsum, quis nescit, etiam in nouo testa-
mento dominari, vbi de miraculis saepissime dicitur no-
men σημεῖον,²⁾ more interpretum Alexandrinorum, qui hoc
vocabulo transfudere Hebraicum אִתָּהּ. Reliquos scriptores
Graecos iam praetermitto. — Alterum nomen, quo He-
braei vtuntur, cum de miraculis differunt, est מופת, quod
saepe cum vocabulo אִתָּהּ coniunctum legitur,³⁾ ac de quavis
re dicitur, quae a consuetudine vulgari abhorret, et habet
aliquid, quod homines in admirationem rapiat. Probabilis
est *Schultensii* de origine nominis sententia,⁴⁾ qui a verbo
افت, inuertit, permutauit ducendum censet, vnde apud
Arabes افت⁵⁾ prodigium est. Hoc consentit cum ea po-
testate, quam ei subieciimus. Dicitur enim interdum de ho-
minibus, quorum mores, quoniam a consuetudine vulgari
alieni sunt, non sine admiratione ab aliis obseruantur; sic pas-
sim apud prophetas Hebraeos legitur,⁶⁾ et Cicero aliquo
loco⁷⁾ sic dixisse videtur Graecum τέρας. Saepius de rebus
et euentis mirabilibus viurpatur, quibuscunque demum, vt
vocabulum τέρας apud scriptores Graecos; hoc enim, vt

C 3 versio

¹⁾ Conf. *Matth.* XII. 38. 39. *Marc.* XVI. 17. 18. *Actor.* IV. 30.

²⁾ *Theff.* II. 9. cet.

³⁾ Vid. *Exod.* VII. 3. *Psal.* LXXXVIII. 43. cet.

⁴⁾ In *Clauē* pag. 243.

⁵⁾ Vid. *Ies.* VIII. 18. *Ezech.* XII. 6. II. Cap. XXIV. 24.

⁷⁾ Ad *Aeric.* I. VIII. ep. 9. circa fin.

versio Alexandrina docet, cum Hebraico תַּפְּחִים comparandum est. Hesiodus de orco *)

— δεινὸν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
τῆτο τέρας

et Homerus de portento *)

ἤμῃν μὲν τόδ' ἔφηνε τέρας μέγα μάλιστα Ζεὺς.

Sed tempus perderem et operam, si in afferendis locis copiosus essem, cum hic vsus late dominetur etiam apud reliquos scriptores Graecos et noui testamenti auctores. Apud Latinos sic vsurpantur *prodigia, monstra, portenta, miracula, ostenta*, quae omnia cernuntur in rebus sensus hominum, eorumque admirationem, metum, curas mouentibus. Quae omnia cum sint in promptu, non egent vberiori disputatione *) — Superest Hebraicum תַּפְּחִים, quod notat ea, quae vim humanam superare videntur, ac propterea repugnare legibus naturae notis. *) Alexandrini interpretes passim vertunt θαυμάσια, quod consentit cum vsu apud scrip-
ptores

*) Theogon. v. 743. 744.

*) Iliad. l. II. v. 224.

*) Vid. Linius l. XXIV. 10. tot. Copiosus etiam alibi est in memorandis his rebus. Sic etiam Ouidius, qui saepe nomen *miraculi* vsurpat; vid. Metam. l. III. v. 673. et VII. v. 294. vbi *miracula monstri* canit; etiam l. XII. 175. cet. Atque sic centies apud scriptores reliquos. Inprimis legendi sunt Ciceronis de *diuinatione* libri, in quibus, quam potestatem veteres his nominibus subiecerint, accurate docetur.

*) Vid. Exod. XV. 11. Psalm. LXXVII. 15. et ea, quae Schultensius disputat ad Prou. XXX. 18. 19. pag. 463. 199.

ptores Græcos. Nam *Θύρα*, et, quæ inde ducuntur, nomina dicuntur omnino de rebus abhorrentibus ab usu vulgari, ac superantibus fere vim humanam. Sic Herodotus illam Arionis mirabilem fugam *Θύρα μέγισον* appellat ¹⁾, qui usus etiam dominatur in verbis *Θυμοσιγγῆν* ²⁾, *Θυματοποιῆν*, *Θυματογγῆν*. Sed ne in re manifesta sumus nimis copiosifatis, puto, vel ex his intelligi, nomina ea, quæ de miraculis legantur apud veteres, ita esse comparata omnia, vt *euentus* indicent, *hominum sensibus subiectos, et a legibus naturæ vulgo notis alienos*.

Ex his, quæ hæcenus disputavi, *consequuntur* nonnulla, quæ, quoniam ad hanc causam pertinent, breuiter exponenda sunt. Ac primo quidem manifestum est, *philosophos recentiores in describenda vi ac notione miraculi plerumque aberrasse prorsus a mente et consuetudine veterum*. Etenim apud nos multo latius patet hæc notio, ac dicitur omnino de quauis efficacia Dei extraordinaria, ea etiam, quæ ad animos hominum, et res alias pertineat, quas sola mente cernimus. Sed vt in omni philosophia facillime erratur ab iis, qui neglecta natura et experientia, temere suas opiniones sequuntur, et pro arbitrio formant rerum notiones: ita hoc ipsum, quod in definienda notione miraculi nulla ratio habita est usus linguæ apud veteres scriptores, ambiguum fecit omnem de miraculis disputationem, et infinitis quaestionibus

¹⁾ Lib. I. pag. 4. ed. Bas.

²⁾ Conf. Xenophon in sympos. Cap. II. 1. VII. 2.

bus locum dedit, quae vim argumentationis, a miraculis ductae, vehementer frangerent. Teneamus igitur in hac caussa eam vocabuli potestatem, quam supra posuimus, nec obtrudamus iis, qui miraculis suam auctoritatem confirmarunt, eam miraculi notionem, quam, cum sit ab otiosis hominibus in scholis excogitata, ipsi nunquam habuere — Deinde cum quoduis prodigium sit exceptio earum legum, quibus continentur campages huius mundi sensibus hominum subiecta: facile est ad intelligendum, quam vani sint eorum clamores, qui professi sunt, se, si quod miraculum viderent, adductum iri, vt credant, esse duo Numina, quorum alterum leges perfringat, ab altero lasas. *Neque enim secum pugnat Deus, cum miraculum contingit.* Sed quod in omnibus legibus fieri debet, vt, cum tempora postulent, nec omnibus possit simul satisfieri, ab iis, quae leuiore videantur, discedatur, grauiore intactae seruentur: id etiam in hac caussa accidit. Etenim quoniam mentes sunt arctissimo vinculo cum corporibus coniunctae; non tolluntur, cum prodigium editur, naturae leges, sed ita *explicantur et conciliantur*, vt postulat ista coniunctio. Et cum, si Deus humano generi aliquid patefacere voluerit, quod non possit e contemplatione mundi hauriri, vtrumque legum genus, quorum alterum ad mentes pertinet, ad corpora alterum, non possit intactum manere: exceptio fit ibi, vbi minima oritur perturbatio; mutantur corpora, ne violentur leges multo grauiore, quibus reguntur iudicia, decreta mentium. Tan-

tum

tum igitur abest, vt prodigium sit signum pugnantis secum Dei, vt haec sapientissima naturae administratio, legumque pugnantium conciliatio doceat, praeter Deum, qui ab initio omnia constituerit et omni tempore regat, prodigium efficere posse neminem. — Sed ex iis, quae supra obseruauimus, efficitur etiam, definiri a nobis non posse, vtrum, cum prodigium editur, semper *Deus ipse* sit singulari modo efficax; vel ab initio ita constituerit omnia, et inter se colligauerit, vt *natura, sibi relicta, a via sua defleat*; vel denique *aliae sint mentes*, ab humano genere diuersae, maiorique vi pollentes, quibus Deus hac in re utatur. Neque opus est, vt hac de re nobis accuratius constet. Neque enim hoc quaeritur, *quomodo* ortus sit quidam euentus, in quo prodigium inesse cernimus: modo manifestum sit, eum, quoniam a legibus naturae abhorreat, esse prodigium, nec posse, inuito Deo, prodigium oriri. — Fuerunt etiam, qui existimarent, cum quouis miraculo coniunctum esse debere aliud, quod impediatur, quominus, quae prodigio exorta sit, mutationum series latius serpat; omnia enim reducenda esse ad pristinam formam; appellant autem tale prodigium *miraculum restitutionis*. Videtur ex his, quae haecenus disputauimus, hoc intelligi, *nobis non posse de eo constare, vtrum tale miraculum requiratur*, cum nesciamus, vtrum series mutationum, quae ex aliquo miraculo pendeat, sit contra consilia diuina, vel pertineat adeo ipsa ad descriptionem mundi, a Deo constitutam. — Cum porro prodigia omnia fiant ad demonstran-

D

dam

dam oratorum diuinorum auctoritatem: *Deus, postquam religionem aliquam miraculis satis commendauit ac stabilinit, non videtur ob causam aliam, quamcumque demum, a legibus naturae discedere, easque nouis miraculis interrumpere.* Neque enim confirmata iam satis religio nouis prodigiis indiget; neque excogitari potest alia causa grauior, quae Deum moueret, vt sempiternas illas naturae leges exceptionibus frequentioribus incertas redderet. Igitur vehementer falli videntur, qui nostris temporibus vel *precibus*, vel aliis rebus, inprimis *fiduciae*, in Deo positae, vim aliquam efficiendi prodigia tribuunt. — Manifestum etiam illud est, *prodigia sola satis firmare religionis, cuiuscumque demum, originem diuinam, modo ne laboret fides eorum historica.* Nam cum Deus non possit cuiquam concedere licentiam peruertendi leges naturae, praesertim cum inde tanta vis erroris apud homines existeret, vt, quid a Deo proficereatur, iudicare satis profus non possent: sequitur, vt, quae religio miraculis commendata sit, ea, qualiscumque demum sit, diuinam habeat auctoritatem. Equidem cum Q. Cicerone defenderem diuinationis praestantiam, et ad Deum eam referrem; si vera essent prodigia, quae memorat ^{a)}, nec prudentior Tullius moneret, contemnendam esse cotem Attii Nauii; nihil debere esse in philosophia commenticiis fabellis loci. Vnde etiam factum videtur, vt in iis libris, quos Christiani diuinos habent, in eo ponatur summa Dei dignitas, *quod*

a) De diuinatione l. I.

quod miracula edat ⁴⁾). Habeatur itaque orator diuinus, quicumque manifesta miracula ediderit; nulla ratione habita doctrinae, quam proponat. Nam cum miracula, praeter Deum, auctorem habere possint nullum: manifestum est, eum, cuius iussu prodigia exoriantur, auctoritate diuina pol- lere, et, *quid credendum sit, decernere posse*. — Colligi- tur denique ex iis, quae disputauimus, *istas exceptiones, quamquam vnice proficiantur a Deo, interdum tamen posse, si necessitas postulauerit, hominibus quibusdam per- niciosas esse; cum interdum frangenda sit miraculis impio- rum hominum pertinacia*. Sed illa ipsa benignitas Dei, qua ductus humano generi consilia sua patefacit, et vberiore sui cognitionem largitur, postulat, vt etiam prodigia plurima humani generis salutem augeant, atque etiam sic, quem au- ctorem habeant, declarent.

Iam exposita natura ea, quam habere debent miracula, sequitur, vt quaeramus, *utrum recte dicatur, ad iudicium de miraculis requiri vniuersae naturae cognitionem, nec iudicare quemquam posse, qui euentus sint prodigia, nisi qui hanc rerum vniuersitatem eiusque vires omnes ac le- ges perspiciat*. Atque illud ipsum, quod in definienda mi- raculi natura secuti sumus nominis potestatem, quam veteres tenent, vim disputationis aduerfariorum vehementer frangit. Dedit enim, vt iam supra monui, his dubitationibus locum

D 2

philo.

4) Vid. Exod. XV. 11. Psalm. LXXVII. 15. Bene etiam hunc locum illustra- nit Farmer pag. 295.

philosophorum nostrorum in definiendo inconstantia. Equidem non video, quid aduersariis respondere possint ii, qui miracula, dicunt, a *singulari quadam et extraordinaria Dei efficacia* proficisci. Nam de illa efficacia nemini profecto constare potest satis manifeste, nisi ei, qui, quid natura possit, accurate sciat, ac subtiliter intelligat rerum omnium vires; quam scientiam quis tandem sibi arrogauerit, cum tam late pateat natura rerum, ac tot superesse videantur rerum creaturarum ordines, quorum ne notionem quidem habeamus? Hanc difficultatem animaduertentes alii, putarunt, ita esse miraculi naturam explicandam, vt prodigia censeantur omnia, *quae manifeste superent vim humanam*; quam potestatem cum alii multi, tum nuperime S. R. LESS vocabulo subiecit *). Sed neque sic videtur satisfieri disputantibus aduersus miracula. Primo enim ne illud quidem satis confectum est, quid humanae naturae vires possint; sed multae supersunt adhuc animi corporisque humani quasi latebrae quaedam atque recessus, quos nondum satis perquirere potuit physicorum ac philosophorum diligentia. Deinde multa cogitari possunt, vim humanam non superantia illa quidem, sed tamen prodigia habenda. Atque Gyges ille, de quo narratio est apud Platonem d), quoniam, cum palam annuli sui ad palmam conuerteret, videri fingitur potuisse a nemine, ipse vidisse omnia,

*) Vid. *Wahrheit der christlichen Religion* pag. 244 et 256.

d) *De Republ.* l. II. pag. 592. sq. Ed. Ficin. *Addatur Cicero de Offic.* l. III. cap. 9.

omnia, multa profecto efficere potuisset non excedentia quidem humanam vim, sed in prodigijs nihilominus habenda. Neque enim hoc quaeritur in miraculis, *quanta* vis requiratur ad producendam aliquam mutationem ^{e)}, sed hoc, vtrum ea vis in agendo sequatur leges naturae constitutas a Deo, ac vulgo notas. Vnde etiam in libris sacris memoratur Elisae aliquod prodigium ^{f)}, qui effecit, vt securis nataret; in quo profecto nihil egit, quod non potuisset vi humana fieri; quis enim negauerit, ab homine posse securim tolli? sed quoniam abhorret a legibus naturae, securim ita tolli, vt aquis innatet, recte putatur prodigium effecisse Elisa. Vnde non satis accurate disputare videntur, qui vim humanam constituunt regulam, ad quam in iudicio de miraculis euentus quisque sit exigendus. Sed missis iis, quae alii de natura miraculorum praeceperunt, videamus iam, quomodo, quae supra posuimus, ad hanc causam possint transferri.

Cum itaque quoduis miraculum sit exceptio quaedam legum naturae vulgo notarum: in iudicio de prodigijs non hoc quaeritur, *qua vi efficiantur, vel quanta sit illa vis*. Perinde enim nobis esse potest, quae vis aliquem euentum producat, siue ipsius Dei, siue naturae; modo hoc manifestum sit, euentum ipsum *abhorrere a legibus naturae notis*. Etenim cum omnis miraculi vis, vt supra ostendimus, vnicernatur in ea discrepantia; talis vero discessus, inuito Deo,

D 3

minime

e) Conf. Farmer pag. 14. not. d.

f) 2 Reg. VI. 6.

minime fieri possit, vt etiam posuimus supra: quis non videt, ibi miraculum recte sumi, vbi constet, aliquem euentum a notis naturae legibus alienum esse. Atque hoc etiam de iis euentis dici potest, quae, in se spectata, vim humanam minime superant. Cotem discindere, non excedit vires hominum; at si quis nouacula praecideret, quis negaret, in ea re inesse miraculum, et causam esse hanc, quod hic animaduertatur legum naturae notissimarum manifesta violatio. Si haec recte se habent, sequitur, vt vani prorsus sint eorum clamores, qui contendant, iudicare de miraculis posse neminem, nisi qui naturae vires omnes perspiciat. Neque enim opus est, ad vires, quibus miracula edantur, redire in hac causa; cum de viribus naturae, si verum fateri vulerimus, paene sciamus nihil: sed sufficit nosse, *quid vulgo fiat, et quam normam natura sequatur in omnibus, quae agat.* Atqui de hac omnibus per experientiam satis constat; vnde, quoniam ab hac norma discedunt miracula, *omnes iudicare etiam prodigia possunt*, quamuis nec vires naturae nouerint, nec definire possint, qua vi euentus quisque fuerit productus. Cauendum itaque, ne, qui aliquem euentum prodigium esse affirmant, probandum suscipiant hoc, *eum non esse naturae viribus productum*; neque enim cadit in imbecillitatem humanam tanta scientia. Ad efficiendam vero in animo aequi iudicis assensionem sufficit, si liquido possit ostendi, eum prorsus abhorreere ab iis, quae vulgo obseruantur ac fiunt. Si quis, nonnisi verbis quibusdam vsus, ingentem vim ranarum

rum

rum magnae regioni immittit, vel tempestates et grandinem inducit: edit profecto miracula. Sed ranas producere num superat vires naturae, quam quotannis profundere videmus ingentem earum multitudinem? Nonne quotannis tempestates oriuntur, a viribus naturae profectae? Nonne grandinem perhorrescunt agricolae, quoniam vsu docti sciunt, eam a natura gigni posse? Igitur non definitio, vtrum, si orator quidam diuinus talia effecerit, in ea re fuerit aliqua Dei vis extraordinaria, an naturae quotidiana; hoc me mouet, rem ita contigisse, vt ab eo, quod vulgo fit, prorsus abhorreat. Nec vereor, ne posteri, me doctiores, aliquando perspiciant, in his rebus miraculum non fuisse. Etenim cum videam, hic fuisse legum naturae, quae quidem hominum verbis non solet obtemperare, aliquam exceptionem: credo nec posteros aliter iudicatuos esse, qui sunt profecto eandem naturam, iisdemque legibus constitutam, habituri. Neque enim vquam *exceptio* fieri potest *regula*; et quo rectius perspiciuntur leges, eo accuratius intelligitur exceptio. Vnde sperare adeo, iure quodam meo, possum, fore, vt posteri, accuratiori rerum naturalium cognitione aucti, elarius adeo videant, quantum fuerit hae in re et similibus multis prodigium.

Cum igitur, vt hactenus docuimus, ad iudicium de miraculis non requiratur hoc, vt *vniuersae naturae vires* cognitatas habeamus; cum de viribus, quae aliquem euentum mirabilem producerint, hic prorsus non quaeratur: si tamen, vt aduersarii volunt, quid sit miraculum, iudicare non possemus,

caussa

caussa inesse deberet in eo, quod non satis definire possimus, quid legibus naturae conueniat, ac propter has leges in quavis re debeat euenire. Redit igitur omnis disputatio ad hoc, vt ostendamus, nos scire satis posse, quid vulgo sciant naturae leges, adeoque iudicare etiam, quid ab hac naturae veluti consuetudine abhorreat.

Sunt autem mutationum earum, quas euenire videmus in natura rerum, tria genera. Primum complectitur eas, quae quotidie fiunt, ac tam constanter, vt semper eodem prorsus modo accidant; veluti solem quotidie occidere; anni tempora aequabiliter recurrere; flumina nunquam aquas retro ad fontes agere; mortuos non redire in vitam, cet. In his haud obscurae esse possunt naturae leges, quas satis manifeste docuit multorum seculorum, et hominum omnium consentiens vox et experientia. Alterum genus est earum mutationum, quae videntur quidem abhorrere a statis naturae legibus, quoniam rarius animaduertuntur; sed accuratius consideratae, cum iis consentiunt. Ex hoc genere fere sunt ea, quae scriptoribus humanis portenta, ostenta, monstra dicuntur *); vt sanguine vel lapidibus pluisse; aedes, arborem, locum aliquem fulmine tactum esse; editum esse monstrum; fulsisse stellam crinitam; laborasse lunam, vel solem defecisse. Haec et alia multa quamquam rarius eueniunt;

*) Praeter Liuium, quem supra iam excitauimus, aliosque scriptores antiquos, etiam Suetonius passim copiosus est in commemorandis prodigiis; vt in vita Iulii cap. 81. in vita Octauii cap. 94. in vita Vespasiani cap. 5. cet.

interdum etiam causam habent obscuriorem, tamen propterea putanda sunt consentire cum legibus naturae, quod *interdum* eueniunt; nec potest ea de re hodie inter nos, quibus harum rerum causae manifestiores sunt, quam veteribus, vlla dubitatio esse. Satis enim constat, ipsam legum naturalium accuratam consensionem, qualis, vt hoc vtar, est, cum sol vel luna deficiunt, saepenumero efficere ea, quae imperitis facile videantur ab his legibus aliena. — Vltimum denique mutationum genus est earum, quae videntur a legibus naturae abhorre propterea, quod *vires naturae quodam hominum artificio ita reguntur, vt aliquid oriatur, quod natura, sibi relicta, sic non effecisset.* Huc pertinent artes eorum, qui praestigiis quibusdam alios decipiunt, vel vberiori rerum naturalium cognitione instructi, his ita vtuntur, vt euentus consequantur mirabiles. Haec fuit olim veterum sacerdotum, vt apud Aegyptios, peritia. Similibus artibus etiam dediti fuerunt, qui Graecis dicebantur *Φαρμακοποιὶ* et *Φαρματεργοὶ*, quorum miracula interdum nonnisi in quadam exercitatione corporis ac celeritate posita erant. Eaedem fere apud nos sunt circulatorum hominumque circumforaneorum praestigiae, quae, quamquam videantur cum legibus naturae pugnare, bene tamen cum iis consentiunt. Potest etiam machinis iis, quas recentior aetas inuenit, a physicis ita tractari natura, vt imperitis prodigia euenire videantur. — Iam si liquido potest ostendi, eos euentus, quos miracula diximus, et quibus vim inesse censemus ad probandam interpretum diu-

E
norum

norum auctoritatem, satis posse ab his mutationibus omnibus distingui: effectum esse, puto, ad iudicanda miracula non requiri rerum omnium et vniuersae naturae accuratam cognitionem; quae in nos profecto non cadit.

Atque in primo quidem genere res est in promptu. Nam quae mutationes ita eueniunt, vt certam semper et sensibus quasi subiectam legem sequantur: iis iam inde a teneris sensim ita assuescimus, vt vel minimam aberrationem sentiat animus, facillique negotio a reliqua naturae consuetudine distinguat. Qua in re nihil interest inter doctos et imperitos, sed vnum idemque iudicium, idem omnium sensus. Iam si interpres quidam diuinus solis impetum verbis cohiberet, eumque iuberet producere diem: quis esset tam stupidus, quin sentiret, factam esse ingentem mutationem, a statis legibus naturae prorsus alienam? Quod iudicium profecto tam certum esset, quam illa seculorum hominumque omnium conspirans experientia, quae docet, solem quotidie occidere. Sic, vt alio exemplo vtar, omne vinum a natura gignitur in vitibus; quem modum tam constanter tenet, vt ab eo nunquam deflectat. Iam si orator diuinus aquam e puteo haustam induere iuberet vini generosioris naturam: num dubitarem, in ea mutatione inesse aliquam exceptionem, quae inuito Deo non poterit contingere? Sed haec tam manifesta sunt, vt lectoribus diffidere viderer, si copiosior essem. Hinc factum est, vt Humius hac ipsa perspicuitate, qua miracula possunt a semper.

ternis legibus naturae et euentis vulgaribus distingui, vteretur ad frangendam miraculorum fidem. Nam cum pugnent miracula cum experientia hominum omnium ac seculorum: nunquam, putat, prodigia posse habere aliquam veri speciem, cum cuius testimonio de miraculis repugnet omnium temporum hominumque consentiens experientia ^b). Sic profecto disputare non posset acutissimus philosophus, nisi perspicue a nobis iudicari posset, quid sit perpetuis naturae legibus consentaneum, quidue ab iis abhorreat. Hoc etiam bene vidit Muhammedes; qui, cum intelligeret, homines etiam imperitos facile posse, quid a naturae legibus alienum sit, perspicere, maluit fateri, sibi hoc a Deo non esse mandatum, ut auctoritatem suam miraculis stabiliret ^c); quam suspectis prodigiis exponere sese ridentis multitudinis contemptui. De iis itaque miraculis, in quibus inest aberratio a perpetuis naturae legibus et experientia quotidiana, omnes omnino homines satis iudicare posse, certum est.

Veniamus ad alterum genus mutationum, quae observantur in hoc mundo; earum scilicet, quae videntur, quoniam

E 2

niam

k) Videatur Humii liber, qui, conuersus in linguam vernaculam, inscribitur: *Versuche über die menschliche Erkenntnis*; part. II. pag. 254. Docte aduersus opiniones Humii disputat S. R. Less in libro aureo: *Wahrheit der christlichen Religion*; pag. 366 sqq.

l) Vid. *Sura* XXVI. 3. sqq. XIII. 9. XVII. 91. sqq. Quae vulgo narratur Muhammedis miracula, inuito afficta sunt a sectatoribus superstitiosis, et ridicula sunt fere omnia.

niam rarius eueniunt, a statis naturae legibus abhorrere, effi, accuratius cognitae, cum iis conueniant. Atque hae, quamquam praese ferunt aliquam miraculorum speciem, vnde etiam eodem nomine a veteribus appellatae sunt; possunt tamen a prodigiis, quae supra diximus oratorum diuinorum documenta esse, accurate distingui. Etenim primo multa, quae ad hoc genus pertinent, habent aliquam regulam, quam docuit longior usus; vt lunam solemque deficere; monstra nasci, si mater grauida aliquid mali passa sit, vel oblata specie quadam corruptam habuerit phantasiam; arbores, aedificia, homines de caelo tangi. In his et similibus multis miraculum inesse nullum, docti sciunt ac subtiliter demonstrant, imperitior multitudo sentit et credit. At si quis, auctoritatem sibi conciliaturus hominumque fiduciam, verbis vel precibus, ad Deum factis, efficeret, vt ruentia de caelo fulmina victimam aliquam adolerent, vel tempestates cum grandine coniunctae statim exorirentur, vel exorta tempestas sedaretur et conquiesceret: omnes profecto intelligerent, in his a consuetudine naturae aberratum esse. Quae vero ex hoc genere ordinem modumque certum non habent; ea facile possunt a miraculis distingui hoc signo, quod miracula, de quibus nunc disputamus, omnia fieri debent, vt supra vidimus, *iussu vel precibus alicuius hominis, qui persuaderi aliis vult, se esse diuinae voluntatis interpretem.* Iam si qua sine eo iussu euenirent in rerum natura, quae viderentur minime conuenire cum legibus mundi vulgo notis: ea, si vel

si vel maxime non modo imperitae multitudinis, sed docto-
rum etiam virorum oculos in se conuerterent, nec explicari
a quoquam possent, miracula tamen habenda non essent.
In his enim, si miracula forent, inesset obscura, adeoque
vana prorsus et irrita Dei vox, cum interpretes non adsit, qui
exponat, quid Deus iubeat, vel docere velit. Nec metuen-
dum est, ne forte impostores *ad se trahant* tales euentus
mirabiles, atque sic aliquam certe auctoritatem e re prorsus
aliena emendicent: horum enim impudentia facile ita con-
uincitur, vt negetur, pertinere ad ipsos euentum, quem nec
praedixerint, nec postulauerint a Deo. Si quis autem praedi-
cat, se effecturum, vt ingens flumen, et ingentis imperii
stagna omnia, lacus et fontes non quidem cruenta videantur,
sed sint: quis quaeso talem euentum non fecerneret ab eo,
si quando lacus vel flumen aliquod ad breue tempus infici-
tur colore rubro, qui vel ab arenae multitudine, vel a so-
lis occidentis orientisue luce proficiscitur? Accidit interdum,
vt, longius deliquium passi, haberentur mortui, sepelirentur,
anatomicis traderentur; sed post dies aliquot, praeter
omnium opinionem, in vitam quasi redirent. At si quis
mortuum, iam sepultum per aliquot dies, iam putredine cor-
ruptum, in vitam verbo reuocaret; quis negare auderet, se
posse talem euentum satis distinguere ab his, quae interdum
in hominibus, nondum vere mortuis, natura efficiat? Sequi-
tur itaque, vt miracula satis manifeste ab iis euentis differant,

quae rarius obseruentur, ac facile videri possint a legibus naturae abhorreere.

Restat, vt dicamus de vltimo genere, quo continentur mutationes eae, quae proficiscuntur *ab arte humana*. Atque de iis quidem praestigiis, quibus vulgo solent circulatores allicere imperitam multitudinem, ac numulis emungere, cum plerumque cernantur in rebus ludicris et vilibus, non opus est, copiose dicere. Ea enim prodigia, de quibus hic loquimur, debent esse Deo digna, et ita comparata, vt ad res graues, necessarias ac salutaes humano generi pertineant; vnde neminem, puto, fore, qui neget, miracula manifeste ab his quotidianis praestigiis differre. Nec iudicandi difficultas inest in euentis mirabilibus iis, quae producuntur a physicis. Atque hi efficiunt quidem, vt hoc vtar, fulgura; sed facile distinguenda ab iis, quibus Moses Aegyptios terruisse ^{h)}, Elias missos ad se milites confecisse perhibentur ⁱ⁾. Illi quidem *machinis* vtuntur, et sic acgre fulgura eliciunt atque extundunt; *hi verbis* effecisse dicuntur ingentes tempestates. Nec potest omnino sine magna supellectile et machinationibus operosis a physicis effici quicquam, quod hominum admirationem, rudiorum inprimis, excitet. Ab eo autem, qui miraculis voluerit auctoritatem oratoris diuini sibi conciliare, iam supra monuimus, abesse debere
 Omnem

^{h)} Conf. *Exod.* IX. 13 sqq.

ⁱ⁾ Vid. 2 *Reg.* I. 10.

omnem molitionem, ferramenta, vectes et machinas; nam cum a Deo missum se dicat, imitari etiam in agendo debet Deum, nec machinis aggredi naturam, sed, quid euenire debeat, *imperare*. Superlunt praestigiae magicae ac theurgicae, quarum saepe apud veteres mentio fit. Fuerunt enim, qui profiterentur, se manes euocare posse, et sciscitari ex ipsis futura. Quae superstitio antiquissima est, et memoratur cum in libris sacris ^{m)}, cum apud Homerum et alios scriptores antiquos saepissime ⁿ⁾. Alii vero singulare quoddam cum Deis commercium mentiti, incautos decipere; vt constat, Iulianum imperatorem esse a philosophis quibusdam, vel potius impostoribus, inprimis Maximo, Ephesio, ad pristinam superstitionem talibus praestigiis reductum ^{o)}. Sed ab horum etiam fraudibus facile distingui posse vera miracula, manifestum est. Solebant enim, qui vel manes eliciebant, vel theurgicae superstitioni dediti erant, amare noctem, abditos recessus et cauernas petere, ingenti apparatu iis, quos admitterebant, incutere terrorem, quo reprimeretur inspiciendi propius omnia et explorandi libido; atque omnino iis artibus vti, quae iudicandi potestatem et perquirendi singula prorsus

m) Ies. VIII. 19. LXV. 3. 4.

n) Vid. quae *Chandler* disputat in *Vita Davidis* Cap. XVI. versio. vernae. et *Farmer* breuiter notat pag. 416.

o) Vid. quae e scriptoribus antiquis hac de re erudite, et, vt solet, elegantius exposuit Ill. *Cramer* in *continuat. histor. Bossuetianae*, part. III. pag. 404. sqq. inprimis pag. 413. sqq.

profus eriperent. Vnde suspecta esse haec arcana, nemo negauerit. Alia omnia occurrunt, vt supra docuimus, in miraculis. Omnia fiunt manifeste, in conspectu hominum, vt cuique explorandi et indagandi locus detur. Nec adest apparatus ingens, vel studium aliquod arcendi profanos; sed admittuntur ii ipsi, qui dubitant, vt ipsa rei perspicuitate moti vel credere incipiant, vel tacere cogantur. Ac debent omnino, vt supra vidimus, omnia miracula fieri in rebus manifestis et vulgo notis, quod ipsum obscuritatem omnem excludit, atque efficit, vt etiam ab imperitis intelligi possit, quid sit ab oratore diuino peractum. Cum igitur bene possint ab his mutationibus omnibus distingui miracula, suaque natura ab omnibus differant: manifestum esse puto non modo hoc, ad iudicium de miraculis vniuersae naturae cognitionem non requiri; verum etiam illud, doctos et rudes, modo velint animum satis attendere, de miraculorum indole iudicare posse.

Sed fuit etiam hoc seculum prodigiorum ferax. Nam quae Parisiis, ad sepulcrum *Francisci Parisii*, inde ab anno vicefimo septimo seculi nostri accidisse feruntur: ea ita comparata sunt, vt et veri aliquam speciem habeant, et difficiliorum effecerint disputationem de miraculis omnem. Vix etiam conqueiuit is rumor, qui nuper ad nos venit de prodigiis per Bauariam a *Gasnero* editis, quae, quicquid contra disputat auctor ipse, si accidissent vere, miracula forent.

Quaeri

Quaeri igitur potest, quid sit de euentis istis iudicandum, si, quae supra disputauimus, ad hanc causam transferantur. Impedit autem iudicium de his rebus et ambiguum efficit illud, quod testes non adsunt, quibus tuto aliquid tribui possit. Nam illa prodigia Parisiensia etsi testem habere videntur satis locupletem, atque edita sunt in ea vrbe, in qua fraudes vix videantur habere potuisse locum: tam explorata tamen non sunt, quin fides eorum vehementer laboret. Eadem difficultate premitur etiam *Gasneri* causa. Nam qui de rebus gestis famosissimi viri scripserunt; legi autem multorum libellos ad hanc causam pertinentes: ii omnes non dicunt testimonium ingenue et ab omni cupiditate alieni, vt solent auctores Noui Testamenti narrare miracula Iesu: sed iudicis induunt personam, manifeste vel odio ducti, vel abrepti studio quodam et reuerentia viri. Omnino autem haec euenta vehementer suspecta esse cenfeo, si comparentur cum placitis iis, quae de miraculis supra posuimus. Nam cum miracula omnia fieri debeant ad firmandam interpretum diuinorum auctoritatem; non video, cur Deus *mortuum* Parisium tot prodigijs commendauerit, qui confiliorum diuinorum interpret esse non amplius poterat. *Gasneri* autem prodigia videntur indigna Deo, cum nihil noui docuerit vir ille, sed vulgares opiniones secutus sit. Si vero sumere adeo licet, quod ab alijs satis effectum puto, religionem Christianam esse diuinitus humano generi concessam: illa miracula prorsus damnanda videntur. Etenim vanum esset, firmatam satis religionem nouis prodigijs stabilire, cum vis eorum, quae Iesus ipse

F

cum

cum suis edidit, minime exoleuerit quasi vetustate ac perierit. Deinde si vera est Christiana religio, spectanda etiam est horum, qui nuper miracula edidere, *doctrina*, cum certa norma adsit, ad quam exigi possit. Atqui Parisi placita, quem satis constat fuisse sectatorem Iansenii, non modo iudicari possunt e libris sacris; ut igitur miraculis in hac causa non sit opus: verum etiam pugnare videntur cum iis, quae scilicet Christiana religio. Gasperi autem opiniones fluxerunt, ut e libellis patet, quos ipse edidit, e locis librorum sacrorum perperam intellectis; est enim inficetissimus interpres, earumque rerum imperitissimus, quarum debet cognitio esse in interprete docto. Quis itaque crediderit, tales opiniones miraculis firmatum iri a Deo, qui profecto inscitiam ac superstitionem vi sua obtrudere hominibus nec vult, nec potest.

Supereft, ut paucis ostendam, *si vel maxime, quid sit miraculum, iudicari a nobis non possit, firmum tamen esse, quod ab iis ducatur pro auctoritate hominum diuinitus missorum argumentum.* Qua in re ita versabor, ut omnis disputatio maxime pertineat ad auctorem religionis Christianae, et hoc exemplo, quod est profecto omnium luculentissimum, doceatur, posse nos, etiam si prorsus obscura esset miraculorum indoles, iis tamen tuto credere, qui tales euentus produxerint. Ego enim sic existimo, si vel maxime nequiremus, quae sit prodigiorum natura, hoc tamen manifestum esse, eos, qui euentus mirabiles efficiant, esse debere reliquis

quis hominibus peritiores, maiorique instructos rerum naturalium cognitione, cum ea possint, quorum alii ne causas quidem perspiciant. Iam si istos euentus eo tempore, et in iis regionibus edant, vbi ad tantam rerum naturalium scientiam nec ingenii sui viribus eniti, nec accipere eam ab aliis ac discere potuerint: ipse profecto Deus eos adiuuerit, necesse est. Atque vt de auctore Christianae religionis quaedam dicamus: quis nescit, eum vixisse eo tempore, quo rerum naturalium cognitio satis manca vel apud eas gentes esset, quae eruditionis laude florent; docuisse apud eum populum, qui istam scientiam prorsus negligeret; litteris operam dedisse nunquam, sed ad annum tricesimum obscuram vitam egisse. Iam cum manifeste ea peregerit, quae nunc, cum rerum naturalium cognitio amplificatur acutissimorum virorum coniunctis studiis, non modo imitatione non attingi, sed ne intelligi quidem e causis naturalibus possint: equidem non video, a quo vim ac scientiam res tantas efficiendi vel didicerit vel acceperit, nisi sumere velimus, eum fuisse virum diuinum, quem tantis operibus voluerit Deus humano generi commendare. Qua de re qui dubitant, cum etiam doctrinam proposuerit praestantissimam vereque diuinam: ii non modo temere iudicant, ac parum subtiliter; verum etiam animum produnt humano generi, quod Christianae religioni plurimum debet, inimicum.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Na 32.
g

vd 18

ULB Halle
005 367 468

3

22

VTRVM
AD IVDICIUM DE MIRAC
REQUIRATVR VNIVERSAE NATV
ACCVRATA COGNITIO

DISPVTATIO PHILOSOPHIC
QVAM
PRAESIDE
FRANCISCO VOLKM
REINHARD

AA. MAG. THEOL. BACCAL. ET ORD. PHIL
ADIVNCTO ORDINAR.

AD D. XXX. SEPTEMBR. A. C. MDCCLX

PVBLICE DEFENDET

FRANCISCVS IACOBVS THEOD
MEYER

LVBECENSIS, THEOL. CVLTOR.

VITEBERGAE,
EXCVDIT ADAMVS CHRISTIANVS CHARIS

